

www.samengevat.nl

# samen gevat }

havo/vwo

Nederlands 3F / 4F



ThiemeMeulenhoff



[www.samengevat.nl](http://www.samengevat.nl)

# samen gevat }

havo / vwo Nederlands 3F / 4F

J. van Nassau



**Eindredactie**

Esmeralda de Leeuw en  
Paul Merkx

**Beeld**

www.shutterstock.com  
www.bikester.nl

**Vormgeving**

Criterium, Arnhem

**Opmaak**

PPMP Prepress, Wolvega

**Omslagfoto**

Shutterstock

**Over ThiemeMeulenhoff**

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt zich van educatieve uitgeverij tot een learning design company. We brengen content, leerontwerp en technologie samen. Met onze groeiende expertise, ervaring en leeroplossingen zijn we een partner voor scholen bij het vernieuwen en verbeteren van onderwijs. Zo kunnen we samen beter recht doen aan de verschillen tussen lerenden en scholen en ervoor zorgen dat leren steeds persoonlijker, effectiever en efficiënter wordt.

Samen leren vernieuwen.

[www.thiememeulenhoff.nl](http://www.thiememeulenhoff.nl)

ISBN 978 90 06 81424 8

Eerste druk, eerste oplage, 2017

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2017

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp ([www.stichting-pro.nl](http://www.stichting-pro.nl)). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie [www.auteursrechtenonderwijs.nl](http://www.auteursrechtenonderwijs.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO<sub>2</sub>-neutraal geproduceerd. Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk. Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.

# Voorwoord

In deze SAMENGEVAT worden de leerstof en vaardigheden voor het examen Nederlands besproken, gebaseerd op het examenprogramma Nederlandse taal en literatuur havo/vwo en op de referentieniveaus 3F en 4F. De informatie is geschikt voor alle havo-, vwo- en gymnasiumleerlingen.

De domeinen die worden getoetst in het Centraal Examen (CE) en in de schoolexamens (SE) zijn leesvaardigheid, mondelinge taalvaardigheid, schrijfvaardigheid, argumentatieve vaardigheden en literatuur. Omdat het correct toepassen van de Nederlandse taal het examenresultaat mede bepaalt, is er in deze SAMENGEVAT Nederlands ook een hoofdstuk opgenomen met informatie over spelling, stijl en grammatica.

Per domein wordt de theorie kort behandeld. Je krijgt handige tips hoe je je kunt voorbereiden op het examen en hoe je het examen het beste kunt aanpakken. Aan het eind van de hoofdstukken *Leesvaardigheid*, *Schrijfvaardigheid* en *Mondelinge taalvaardigheid* zijn voorbeeldexamens opgenomen.

SAMENGEVAT Nederlands kun je naast iedere methode gebruiken.

Wil je ook nog oefenen met examenopgaven voor je centraal examen? Gebruik dan de EXAMENBUNDEL Nederlands havo of vwo. Vraag je docent hiernaar of bestel rechtstreeks bij ThiemeMeulenhoff via [www.examenbundel.nl](http://www.examenbundel.nl).

Voor reacties, zowel van leerlingen als docenten, houden wij ons graag aanbevolen. Mail naar [vo@thiememeulenhoff.nl](mailto:vo@thiememeulenhoff.nl).

Amersfoort, juli 2017

# Hoe werk je met deze SAMENGEVAT?

## Zoeken in dit boek

In de inhoudsopgave vind je een algemene indeling van de leerstof. Aan het begin van elk hoofdstuk staat een gedetailleerde inhoudsopgave die je snel op de juiste plek brengt. Als je alleen een onderwerp of begrip zoekt, kun je achter in de begrippenlijst of in het register zoeken en op die manier op de juiste plek in het boek terechtkomen.

## Beschrijving per onderwerp

Het boek is verdeeld in hoofdstukken. Binnen deze hoofdstukken worden de bijbehorende onderwerpen kernachtig besproken. Daarbij zijn veel voorbeelden gegeven. Je kunt ze gemakkelijk herkennen aan de achtergrondkleur.

## Havo en vwo

Voor Nederlands is het examenprogramma voor havo en vwo vrijwel identiek. Alleen bij literatuur is er sprake van een klein verschil. In de referentieniveaus 3F en 4F wordt in de taakuitvoeringen beschreven wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Over het algemeen worden aan vwo-leerlingen hogere eisen gesteld dan aan havo-leerlingen. In deze SAMENGEVAT zijn de relevante verschillen in de taakuitvoeringen per domein aangegeven, met name in de examenparagrafen. Je kunt daar ook specifieke informatie over het examen vinden.

## Tips voor bij het examen

In elk hoofdstuk staan tips voor bij het examen. Neem deze goed door. Ze helpen je bij de voorbereiding op je examen Nederlands.

De auteur en de uitgever wensen je veel succes met de voorbereiding op het examen!

# Inhoud

<b>Leesvaardigheid</b>	<b>7</b>
1 Algemene kenmerken	8
2 Woorden en zinnen	16
3 De opbouw van een tekst	18
4 Tekstsoorten	28
5 Argumentatie	32
6 Het examen leesvaardigheid	44
<b>Schrijfvaardigheid</b>	<b>57</b>
1 Informatie zoeken en verwerken	59
2 Vaardigheden bij je onderzoek	66
3 De opbouw van een tekst	71
4 Informatieve teksten	77
5 Beschouwende teksten	80
6 Betogende teksten	83
7 Activerende teksten	87
8 Correspondentie	90
9 Het examen schrijfvaardigheid	100
<b>Mondelinge taalvaardigheid</b>	<b>109</b>
1 Algemene kenmerken	110
2 Presenteren	112
3 Gesprekken voeren	123
4 Groepsgesprekken	124
5 Informatie uitwisselen in tweegesprekken	131
6 Het examen mondelinge taalvaardigheid	137
<b>Literatuur</b>	<b>145</b>
1 Algemene kenmerken	146
2 Verhaaltechniek	148
3 Verhaalsoorten	159
4 Poëzie	165
5 Dramatiek	175
6 Beeldspraak en stijlfiguren	178
7 Het examen literatuur	184

<b>Spelling, stijl en grammatica</b>	<b>189</b>
1    Werkwoordspelling	190
2    Overige spelling en leestekens	196
3    Helder formuleren	209
4    Stijlfouten	215
5    Grammatica	221
<b>Bijlagen</b>	<b>233</b>
<b>Begrippenlijst</b>	<b>243</b>
<b>Register</b>	<b>257</b>



# Leesvaardigheid

## 1 Algemene kenmerken

- 1.1 Onderwerp en hoofdgedachte
- 1.2 Schrijfdoel (tekstdoel)
- 1.3 Leesstrategieën
- 1.4 Samenvatten
- 1.5 Een tekst beoordelen

## 2 Woorden en zinnen

- 2.1 Citeren
- 2.2 Moeilijke woorden
- 2.3 Beeldspraak en stijlfiguren

## 3 De opbouw van een tekst

- 3.1 Inleiding, kern, slot
- 3.2 Tekststructuren
- 3.3 De functies van de inleiding en het slot
- 3.4 De functies van overige tekstdelen
- 3.5 Signaalwoorden en andere signalen in een tekst

## 4 Tekstsoorten

- 4.1 Informatieve teksten
- 4.2 Instructieve teksten
- 4.3 Uiteenzettende teksten
- 4.4 Beschouwende teksten
- 4.5 Betogende teksten

## 5 Argumentatie

- 5.1 Objectieve en subjectieve argumenten
- 5.2 Verzwegen argumenten
- 5.3 Drogredenen
- 5.4 Tegenargumenten
- 5.5 Opbouw van een argumentatie
- 5.6 Argumentatieschema's
- 5.7 Een argumentatie beoordelen op betrouwbaarheid

## 6 Het examen Leesvaardigheid

- 6.1 Meerkeuzevragen
- 6.2 Examenteksten
- 6.3 Tips bij het examen Lezen
- 6.4 Veelvoorkomende woorden in examens

# Leesvaardigheid

Dit onderdeel gaat over de taalvaardigheid lezen. Van jou wordt verwacht dat je zakelijke teksten gedetailleerd kunt lezen. Het gaat om uiteenzettende, beschouwende en betogende teksten met een hoge informatiedichtheid. Op havo-niveau hebben de teksten een duidelijke opbouw, op vwo-niveau is de structuur niet altijd even duidelijk. Jij moet laten zien dat je begrijpt waar deze teksten over gaan en dat je ze op de juiste wijze kunt interpreteren, evalueren en samenvatten. Dit onderdeel wordt getoetst tijdens het Centraal Examen (CE).

## 1 Algemene kenmerken

### 1.1 Onderwerp en hoofdgedachte

Iedere tekst heeft een **onderwerp**. Het onderwerp beschrijft in één woord of in enkele woorden waar een tekst over gaat. De **hoofdgedachte** van een tekst is de belangrijkste uitspraak van de schrijver over het onderwerp in één zin.

De informatie die je nodig hebt om het onderwerp en hoofdgedachte vast te stellen kun je halen uit de titel, de inleiding, het slot en/of de **kernzinnen**. Je vindt de kernzin van een alinea meestal in de eerste zin van een alinea, soms in de laatste zin of in de tweede zin (na een inleidende zin). Soms krijg je de vraag de hoofdgedachte zelf te formuleren, maar meestal gaat het om een meerkeuzevraag.

VOORBEELD

Welke waarschuwing staat centraal in de column *Breinmythes*?

- A Geloof niet zomaar in de theorie van de leerstijlen!
- B Hevel het onderzoek naar ratten niet zomaar naar mensen over!
- C Hoed u voor de wetenschappers van de Vrije Universiteit!
- D Wees behoedzaam met de interpretatie van de werking van onze hersens!

Bron: Voorbeeldexamen vwo

**Je kunt de meerkeuzevraag naar de hoofdgedachte van een tekst als volgt aanpakken:**

- 1 Markeer/Onderstreep de kernzinnen en signaalwoorden (zie § 3.5) om de hoofdzak van elke alinea vast te stellen.
- 2 Zoek naar de overeenkomsten tussen de gevonden hoofdzaken. Let daarbij ook op de titel, de inleiding en het slot.
- 3 Formuleer eerst zelf de hoofdgedachte en kijk dan welke antwoordmogelijkheid de hoofdgedachte het beste weergeeft. Let erop dat de zin de hoofdgedachte weergeeft van de hele tekst en niet van een gedeelte van de tekst.

Zie ook de informatie over meerkeuzevragen, § 6.1.

De hoofdgedachte hangt samen met de tekstsoort. Dit zijn de verschillen:

- De hoofdgedachte van een **uiteenzetting** is de belangrijkste informatie over het onderwerp (zie § 4.3).
- In de hoofdgedachte van een **beschouwing** staat waarover de schrijver wil dat je een mening vormt (zie § 4.4).
- De hoofdgedachte van een **betoog** is de (belangrijkste) mening van de schrijver over het onderwerp (zie § 4.5).

Een enkele keer wordt in plaats van naar de hoofdgedachte naar de **hoofdvraag** (of de centrale vraag) van een tekst gevraagd.

### Hoofdgedachte van een tekstdeel

In examens kan ook gevraagd worden naar de hoofdgedachte van een gedeelte van de tekst. Er zijn dan verschillende vraagvormen.

#### 1 Citeervraag

VOORBEELD

Citeer de zin die de hoofdgedachte bevat van het tekstgedeelte van de alinea's 2 tot en met 4.

#### 2 Een open vraag

VOORBEELD

Formuleer in eigen woorden wat de hoofdgedachte is van het tekstgedeelte van de alinea's 2 tot en met 4.

#### 3 Een **kopjesvraag** (met-eigen-woorden-vraag)

VOORBEELD

De tekst *De misdadparadox* kan onderverdeeld worden in delen. Deze achtereenvolgende delen kunnen voorzien worden van de volgende kopjes.

- 1 Stijging van gevoel van onveiligheid
- 2 Benadering van criminaliteit en veiligheid
- 3 Terugloop in criminaliteitscijfers
- 4 Nuancering van criminaliteitscijfers

Bij welke alinea begint deel 2?

Bij welke alinea begint deel 3?

Bron: Naar voorbeeldexamen vwo

## Tips

- De hoofdgedachte is altijd één zin.
- Als je antwoord moet geven in eigen woorden, mag je niet citeren uit de tekst.

## 1.2 Schrijfdoel (tekstdoel)

Een schrijver heeft een **schrijfdoel**. Welke tekstsoort en tekstvorm hij gebruikt, hangt af van zijn doel en voor welk **leespubliek** hij schrijft. Als hij bijvoorbeeld iets wil vertellen over het onderwerp *zonnepanelen* kan hij een brochure samenstellen met de bedoeling mensen over te halen zonnepanelen te kopen. Hij kan ook een uiteenzettende tekst schrijven om mensen te informeren over de werking van zonnepanelen of een opiniërend artikel waarin hij voor- en nadelen tegen elkaar afweegt.

Vaak kun je het schrijfdoel raden als je een **tekstvorm** herkent. Zo kun je een nieuwsbericht gemakkelijk herkennen aan de kop en aan de vetgedrukte eerste alinea. Teksten kunnen de volgende (combinatie van) schrijfdoelen hebben.

VOORBEELD	Tekstsoort *	Schrijfdoel	Tekstvorm, bijvoorbeeld
	informatieve tekst	informeren	nieuwsbericht, voorlichtingsfolder, instructie, notulen
	uiteenzettende tekst	uiteenzetten (informeren)	achtergrondartikel, werkstuk, studieboek
	beschouwende tekst / opiniërende tekst	beschouwen, opiniëren	essay, recensie, meningvormend artikel
	betogende tekst	overtuigen  activeren	ingezonden brief, recensie, column  reclamefolder (bijvoorbeeld overhalen iets te kopen), affiche, poster, brochure (bijvoorbeeld overhalen om lid te worden), flyer
	amuserende tekst	amuseren	cartoon, stripverhaal, roman

\* Examenteksten zijn uiteenzettende, beschouwende of betogende teksten.

Deze schrijfdoelen kunnen in combinatie met elkaar voorkomen. In een filmrecensie bijvoorbeeld staat naast informatie over de filminhoud (doel: informeren), ook wat de schrijver van de film vindt (doel: overtuigen). Het is dan handig om te weten wat het belangrijkste tekstdoel is. In een recensie is dat meestal overtuigen: een recensent wil in de eerste plaats een oordeel geven.

## 1.3 Leesstrategieën

Het Centraal Examen Nederlands duurt drie uur. Je moet in die tijd veel lezen. Met de juiste **leesstrategie** kun je een tekst gemakkelijker en sneller begrijpen. Bepaal daarom altijd eerst je leesdoel en kies daarna de juiste leesstrategie(en). Je kunt op verschillende manieren lezen.

### – Globaal

Je wilt vaststellen waar de tekst over gaat (onderwerp, hoofdgedachte, leespubliek). Je kijkt naar de titel, tussenkopjes, opvallende kenmerken, de bron van de tekst, illustraties, eerste en laatste alinea('s). Om de hoofdzaken uit de tekst te halen, zoek je naar kernzinnen, signaalwoorden en signaalzinnen (zie § 3.5).

### – Intensief

Je leest heel nauwkeurig om de tekst helemaal te begrijpen. Je zoekt naar verwijswoorden en tekstverbanden. Je probeert de betekenis van moeilijke woorden te achterhalen en je stelt de deelonderwerpen en schrijfdoel(en) vast.

### – Zoekend

Je zoekt bruikbare informatie (bijvoorbeeld het antwoord op een vraag) waarbij je vooral let op tussenkopjes en trefwoorden.

### – Kritisch

Je beoordeelt een tekst op juistheid, volledigheid en partijdigheid (Objectief? Subjectief? Welke commerciële, politieke of ideële belangen?). Verder beoordeel je de gebruikte argumentatie (Overtuigend? Valide?) en kijk je kritisch naar de bron (Betrouwbaar? Actueel? Politieke identiteit?) en de deskundigheid van de auteur (Achtergrond? Partijdig?). Zie ook § 1.5.

### Zo kun je de leesstrategieën tijdens je examen gebruiken:

- 1 Lees de tekst globaal.
- 2 Lees daarna de vraag intensief.
- 3 Gebruik de strategie *zoekend lezen* om de relevante informatie in de tekst te vinden.
- 4 Als je het deel hebt gevonden waar jij denkt dat het antwoord staat, dan lees je dat gedeelte intensief.
- 5 Geef antwoord op de vraag.
- 6 Beantwoord je een meerkeuzevraag? Lees de antwoordmogelijkheden pas nadat je een antwoord hebt geformuleerd en kies daarna de variant die het beste past. Als je twijfelt over het antwoord, streep dan eerst de antwoorden weg die zeker niet goed zijn. Als je dan nog twijfelt, kun je het beste afgaan op je eerste ingeving.

## 1.4 Samenvatten

Tijdens het Centraal Examen krijg je vragen over samenvatten van (een gedeelte van) een tekst. Dat kunnen vragen zijn waarbij je een gegeven **samenvatting** moet beoordelen of vragen waarbij je zelf een samenvatting moet formuleren.

In het volgende voorbeeld staan vragen waarbij je een samenvatting van een (korte) tekst of een alinea moet beoordelen.

## VOORBEELD

– Welke van de onderstaande samenvattingen geeft de hoofdgedachte / gedachtegang / inhoud van de tekst het beste weer?

- A ...
- B ...
- C ...
- D ...

Bron: Voorbeeldexamen havo

– Wat is de hoofdvraag waarop tekst x een antwoord probeert te geven?

- A ...
- B ...
- C ...
- D ...

Bron: Voorbeeldexamen havo

– Welke van de onderstaande beweringen hoort **niet** in een samenvatting van tekst x thuis?

- A ...
- B ...
- C ...
- D ...

Bron: Voorbeeldexamen vwo

### Een vraag naar de beste samenvatting kun je zo aanpakken:

- 1 Lees de tekst of alinea('s) intensief.
- 2 Zoek in elke alinea naar de hoofdzaak. Die staat meestal in de **kernzin** (vaak de eerste, soms tweede of laatste zin). Soms is er geen kernzin. Je moet de hoofdzaak dan zelf formuleren. Richt je op relevante tekstdelen en niet op voorbeelden, herhalingen en uitweidingen.
- 3 Zoek naar de overeenkomsten tussen de gevonden hoofdzaken.
- 4 Lees de antwoordmogelijkheden intensief en kies het alternatief dat het meest overeenkomt met je eigen notities.

## Zelf samenvatten

Soms moet je zelf een korte tekst of een alinea samenvatten. In de vraag kan dan worden aangegeven hoeveel woorden je maximaal mag gebruiken. Let daar altijd op. Als je het maximale aantal woorden overschrijdt, worden alleen die woorden die binnen het maximum vallen, beoordeeld. Bij samenvattingsopdrachten kunnen er punten afgetrokken worden voor incorrect en onjuist taalgebruik.

Hieronder zie je voorbeelden van vragen waarbij je zelf een samenvatting moet formuleren.

### VOORBEELD

- Wat is de hoofdgedachte van tekst x / tekstdeel x / alinea x?
- Vat het standpunt samen dat de auteur inneemt in alinea x tot en met y.
- Maak een samenvatting van de tekst in maximaal X woorden, waarin duidelijk wordt (de aandachtspunten hieronder zijn voorbeeldmatig)\*
  - wat de directe aanleiding is voor het schrijven van de tekst;
  - welke zorg wordt uitgesproken;
  - welke conclusie wordt getrokken.
- Maak een beknopte samenvatting van maximaal X woorden van de tekst.\*

\* De laatste twee vraagtypen komen alleen voor bij kortere teksten. De voorlaatste vraag is een voorbeeld van een geleide samenvatting. Deze vraag ligt het meest voor de hand voor havo, de laatste vraag voor vwo.

### Beoordeel bij het samenvatten altijd of je te maken hebt met een uiteenzetting, beschouwing of betoog:

- In een samenvatting van een **uiteenzetting** geef je een overzicht van feiten. Je let op de structuur van de tekst (bijvoorbeeld de structuur *voor- en nadelen of probleem-oplossingen*\*) en de gegeven uitleg.
- In een samenvatting van een **beschouwing** beschrijf je wat de auteur zegt over het onderwerp. Je geeft zijn visie weer en zijn gedachtegang.
- In een samenvatting van een **betoog** geef je de stelling, de gebruikte argumenten en de conclusie (de structuur is vaak *bewering-argument*\*) in het kort weer.

\* Zie ook Tekststructuren, § 3.2.

### Zelfstandig samenvatten kun je zo aanpakken:

- 1 Lees de opdracht intensief. Markeer/onderstreep of nummer eventueel de gevraagde onderdelen.
- 2 Lees de tekst of alinea('s) intensief. Beoordeel of je te maken hebt met een uiteenzetting, een beschouwing of een betoog.
- 3 Markeer/onderstreep in elke alinea de hoofdzaak. Die staat meestal in de kernzin (vaak de eerste, tweede of laatste zin). Richt je op relevante tekstdelen en laat voorbeelden, herhalingen en uitweidingen achterwege.

- 4 Schrijf de gemarkeerde delen uit. Gebruik heldere zinnen en signaalwoorden om meer samenhang te krijgen. Neem in de zinnen de kernwoorden over uit de oorspronkelijke tekst.
- 5 Controleer op formulering (geen telegramstijl), leesbaarheid, spelling, interpunctie en het aantal woorden.
- 6 Schrijf je samenvatting in het net. Verdeel de tekst zo nodig over alinea's.

### Tips

- Noteer het aantal gebruikte woorden onder de samenvatting.
- Let op het aangegeven maximale aantal woorden dat je mag gebruiken.

## 1.5 Een tekst beoordelen

Niet alles wat je leest, is waar. Soms is een tekst onvolledig of staan er onwaarheden in. Ook de serieuze kranten en websites publiceren wel eens minder juiste informatie. Daarnaast hebben media bepaalde belangen om iets te publiceren. Dat kunnen commerciële, politieke of ideële belangen zijn. Als je die belangen kent, kun je beter inschatten hoe betrouwbaar de informatie is.

**Beoordelvragen** zijn vragen naar de betrouwbaarheid van de inhoud van de tekst, de gevolgde redenering en de bron van de tekst. Over het algemeen is een wetenschappelijke bron betrouwbaar, want wetenschappers zijn onpartijdig (of zouden dat moeten zijn). Ze dienen de wetenschap en geen andere belangen. Dat geldt vaak niet voor andere bronnen. Informatie uit bijvoorbeeld een roddelblad of een glamourtijdschrift kun je niet zonder meer gebruiken. Dat geldt ook voor informatie in een advertorial (een schijnbaar informatief artikel). Ook opiniestukken van kwaliteitskranten kunnen minder betrouwbaar zijn, bijvoorbeeld als de argumentatie van de schrijver onjuist is.

De betrouwbaarheid van een tekst hangt onder andere af van de bron, de verstrekte informatie en de gevolgde argumentatie. Om een tekst op waarde te kunnen schatten (te **evalueren**) is een **kritische leeshouding** belangrijk.

Bij het beoordelen op betrouwbaarheid kun je de volgende kritische vragen stellen:

### Vragen over auteur

- Geeft de tekst informatie over de auteur?
- Heeft de schrijver een belang bij wat hij schrijft? Is hij partijdig?
- Staat de schrijver bekend als deskundig (met betrekking tot het onderwerp)?



**Vragen over het medium**

- In welk medium (krant, tijdschrift, website) is de tekst gepubliceerd?
- Hoe staat het medium bekend (vaktijdschrift, populair tijdschrift)?
- Heeft het medium een bepaalde politieke identiteit of steunt het een bepaald ideëel doel? Zo ja, welk doel of welke identiteit?

**Vragen over de gebruikte bronnen**

- Welke bronnen heeft de schrijver gebruikt?
- Zijn de personen die hij heeft geraadpleegd deskundig?
- Gebruikt de schrijver actuele bronnen?
- Is de schrijver precies in zijn bronverwijzingen?

**Vragen over de verstrekte informatie**

- Wanneer is de tekst geschreven? Is de informatie actueel?
- Is de informatie te controleren? Klopt de informatie in de tekst?
- Is de informatie relevant voor de onderbouwing van de (eind)conclusie?
- Krijg je genoeg informatie om de conclusie aanvaardbaar te maken?
- Is er sprake van een samenhangende tekst?

**Vragen over de objectiviteit (beschouwingen)**

- Is het onderwerp van verschillende kanten bekeken?
- Legt de schrijver veel nadruk op een van de oplossingen?
- Behandelt de schrijver de voor- én de nadelen?
- Is de schrijver partijdig en legt hij te veel nadruk op een mening of een argument?

**Vragen over de argumentatie**

- Zijn er emotionele of morele argumenten gebruikt?
- Zijn er drogredenen gebruikt?
- Wordt het standpunt/de mening/de stelling van de schrijver door voldoende argumenten ondersteund?
- Zijn de argumenten valide (zijn de argumenten inhoudelijk juist én relevant voor de stelling/mening).
- Is de redenering relevant voor de onderbouwing van de (eind)conclusie?
- Is de redenering logisch opgebouwd en zijn de argumenten helder geformuleerd?
- Is de redenering **consistent**? Wordt er één gedachtegang/argumentatielijijn gevolgd?

# examenbundels

- zelfstandig voorbereiden op het examen
- examen voorbereiden op basis van persoonlijk studieadvies
- stapsgewijs toewerken naar het examenniveau
- oefenen met recente examens

## vwo

Nederlands  
Engels  
Duits  
Frans  
biologie  
natuurkunde  
scheikunde  
wiskunde A  
wiskunde B  
wiskunde C  
aardrijkskunde  
geschiedenis  
economie  
m&o  
mws

## havo

Nederlands  
Engels  
Duits  
Frans  
biologie  
natuurkunde  
scheikunde  
wiskunde A  
wiskunde B  
aardrijkskunde  
geschiedenis  
economie  
m&o  
mws

Meer kans van slagen met de *Examenbundel!*  
De *Examenbundel* bevat oefenexamens met uitleg bij de antwoorden, zodat je leert tijdens het oefenen.

De bundel is speciaal samengesteld voor dit schooljaar, dus je oefent altijd de juiste stof. Test je kennis met de Oriëntatietoets en kijk voor meer tips om te slagen op [www.examenbundel.nl](http://www.examenbundel.nl).

## examenbundel + samengevat = jouw succesformule

# samengevat

- schematisch overzicht van alle examenstof
- beknopte en heldere uitleg
- snel en overzichtelijk door te nemen en te herhalen
- het perfecte naslagwerk

## vwo

biologie  
natuurkunde  
scheikunde  
wiskunde A  
wiskunde B  
wiskunde C  
aardrijkskunde  
geschiedenis  
economie  
m&o

## havo

biologie  
natuurkunde  
scheikunde  
wiskunde A  
wiskunde B  
aardrijkskunde  
geschiedenis  
economie  
m&o

Meer kans van slagen met *Samengevat!*  
*Samengevat* biedt je een helder en beknopt overzicht van alle examenstof. Met *Samengevat* kun je grote hoeveelheden stof snel herhalen en overzien. Kijk op [www.examenbundel.nl](http://www.examenbundel.nl).

